

# tri pesme

niko topić

## PRISUSTVO

na sahrani tog čoveka  
bilo je onih koji su plakali  
i onih koji nisu mogli suzu pustit  
  
među onima koji su plakali  
trudio sam se da nađem jednog  
koji stvarno nije zaboravio  
kako se žali  
  
našao sam ih više  
ali za jednog ili dvojicu  
bio sam što posto siguran da žale  
i da sam život ljudski izvire  
u njihovom žaljenju  
  
utvrdivši da su i nesvesni toga  
mirno sam prisustvovaao sahrani

## FILOSOF I PETAO

taj petao  
taj petao  
s glavom nadole  
s nogama u mojim rukama  
  
taj petao istinu s velikim slovom  
nikada neće dostići  
  
s glavom na panju  
s nogama u mojim rukama  
  
zašto se ipak opire  
sekiri što leti

## BLOMBA

zub mi se kvari i savetuju mi da ga  
zablombiram  
  
ali to mi je krajnje odvratno  
U zablombiranom zubu  
nakuplja se otrovnovo vreme  
ono se gomila na čvrstim bedemima blombe  
i jednom će sigurno provaliti  
  
To zgušnuto vreme nešto je novo  
u prirodi  
a moje telo je neotporno  
  
Rak mili polako i unazad  
zato je bolje na tihu vodu  
ne stavljati pregrade

# dobro jutro

zoran gaši

## MOŽDA SANJA

možda sanja, dioptrija, svetlo,  
zelen ili rotkvice, u podrumu,  
na tavanu, između spratova,  
cveće u saksijama  
  
u izmaglici, između vrba,  
nove igračke putuju  
sunčani, peščani, mehanički zidni, digitalni  
časovnik na kaminu, možda sanja  
  
možda su oči visoko  
korak u travi, slep preneražen  
smisao, telo i senka, od  
komada

## DOBRO JUTRO DECO

\*

mesnica reči,  
mesnate rečenice  
u ustima site,  
bespomoćno konstruišu KRIKE (KARIKE)  
s kojih snagom svojih mišica uzleću,  
crveni, izgoreli, postiđeni,  
preko okeana u oklope, muzeje kornjača.

A na plafonu galerije, statuama,  
DOBRO JUTRO, DECO.

\*

putnik JE znak,  
O pitomom predelu san,  
ispod stepeništa,  
trotor I pad, iznad,  
U široku površ  
koju otklučava

I kruška O jabuci  
»O«  
presnimljen glas  
jeoiuio, jeoiuio.

\*

tamno je prekor, DEKOR  
o Sidu.

korona je dlan, DAN  
u ogledalu,  
sud iz koga se ispijam.

kakve su ptice od daha? (opsena)  
čiji je let prevaren.

# premazan marmeladom

husein dervišević

## PREGOLEM ZALOGAJ

U mojoj utrobi živi kit  
to znači da sam ga progutao  
svi oni  
u čijim utrobama takode živi  
kit  
mogu to isto potvrditi  
uoštalom  
oni se sastaju sa mnom  
noću —  
večaju, vračaju, plaču  
šta s tolikim zalogajem  
šta

## OPASNO NASLANJATI SE NA

U utrobi gliste — tramvaja  
koji oštro deli jutro  
odmah stajem na mesto gde piše:  
**OPASNO NASLANJATI SE NA**  
  
shvatam  
reč je o VRATIMA za samoubice —  
kupujem kartu  
i guram se napred  
srećan

pre poslednje stanice  
zapalicu cigaretu

## PREMAZAN MARMELADOM

Učestvujem u poslu nekog  
strpljivog boga  
31. marta 1978. godine, popodne  
a žurim, strahovito  
zamislite

oni koji me prebacuju s levog boka  
na desni  
imaju konjske živce  
odmah to primećujem i  
tu se zadržavam  
dugo

više ne žurim

tanko, premazan marmeladom  
hladim se  
neukusan, gorak, izvestan

## GO I ČUPAV

Ustajem go i čupav  
trljam se pred ogledalom, po navici  
vidim:  
lični opis mi baš i nije loš  
  
s vešalica  
budim  
odevnu ambalažu —  
potražiću neki pristojan posao  
  
već zamišljam sebe u drugom redu  
— go i čupav  
go i čupav  
jebeš pesme u oskudno vreme

# znanac

nenad borozan

Vjetar stari znanac vidu romori sliku  
obli svetost jasnu zastalu pred okom  
prašta izvor — čutnju, da li nepriliku?  
što se glasa sama zagonetnim tokom.

Tek mu prhak lelek pred školjkom ušuti  
(nostalgičnom ulicom u muk skoli korak)  
dok iz davnih sanja krepost hoće čuti  
lomi li se muklost u odgovor gorak?

# pismo

bojana važić

Dobro sam  
prevrćem listove zabavnog repertoara  
žvaćem jelovnike ekspres-restorana  
Redovito ležem da spavam  
i samo belo i hladno sanjam  
Treba da pišem pismo  
pre nego legnem ponovo  
Majko!  
pusti me na skijanje  
da letim da skačem  
Da skočim s najviše snježne  
planine  
Pusti me...

# jutro

## eržebet čanji

### ZAKLJUČANA U SEBE

moja su se dela sljuštala s mene  
sigurnost  
neprestanog naoružavanja se raspršava  
— kao kad neko u dubokom bunaru  
ugleda svoje lice  
i uplaši se daljine  
milion spletova  
vezuje ga za površinu  
i samo je glava u nesvestici  
u privlačnosti odrza modrog lica  
u sadašnjem vremenu  
zaključana u sebe

### JUTRO

moja dimom  
obremenjena haljina  
radia uspomene  
o noćima s beonjačama prikovanim na vrata  
o nesvarljivim  
kamenovima  
uzaludnosti  
o treperavom plaću  
razočaranja  
koji ga  
novim danom  
novim žarom  
unakazuje

S mađarskog preveo  
Arpad Vicko

### NA NEKLESANOM KAMENJU I OSTRVIMA

Videla sam pre nego što se dogodilo i videla  
nakon što se dogodilo. Sad koje da zaboravim,  
koje vredi više, koje je stvarnije. Ili da  
brusim oboje dok se ne priljube, konačno.

Ako prispeš na vrh i sedneš u travu, u mišićima  
ti puširaju uspomene na korake, ritam tvojih  
pluća čuva napetost, a već opuštaš se, na visini.  
Nebo je gore nesmetano ogledalo.  
Tupo klokotajuće teške vode teku nekad.  
Još čemo se klizati na ovim rekama, u oblicima  
vazduha, koji se talože na naručja cvetova.

Razastri vrh suncu, do uglja spaljuje visoko  
porasle trave u nama, naše koštane, isušene i  
rascepljene stene, nenajezene bore. Godinama  
ako dvaput protriči u njihovim telima žed, vreme  
smrznutih vretenja, uspomena bukvnih pokreta na  
neklesanim kamenim licima. Unutra samo otpaci se  
grožniciavo komešaju, zaražujući se kao neplodno  
dubokozenno topotanje. Zamrzlo je leto u kamenju,  
u njemu bez disanja je neizrecivost. Među srušenim  
tornjevinama raspada se naš glas duž populacijalnih  
žila. A tačno sijaju na nas svodovi sunca, bez  
lutanja i sloma.

### O NEBU I ZEMLJI

Koliko tišine i topote ima iza zakopljenih kapaka  
Od vatre narušeni grmovi smirenja  
Na svežem nebu ležiš, u zelenoj toploj peni drveća,  
U velikom crvenom cveću, iz sebe izniklom  
Snežnobelim bujanjem lišća ispunjeno leto

Prepev S. Grabovac

# nove knjige

osećanjem za prirodu i zdrave  
životne sokove.

Glasovi, vizije, životi i sudbine prepiliču se u ovom romanu, tkajući priču o monahu Doroteju, koji ovde jedini nema svoj glas i čija se sudbina ostvaruje u vizijama drugih i kroz njihovo trajanje. Dorotej živi u drugima i kroz druge, a kao monah, i za druge, što je i najbitnije njegovo određenje, ali ne samo zbog njegova monaštva. Dorotejev lik grade likovi onih ljudi koji se nalaze oko njega, po kontrastu najčešće, svojom mišlju, akcijom, govorom, kontaktima s drugim ljudima, sudbinom. To je ono što bismo nazvali figuralnim kontrapunktom Nenadicevog romana.

Ako život čine svakodnevno trpljenje, jad, muka, prazan hod po istoj stazi ili jake strasti, nagoni, presudne ideje — onda u toj borbi za život (ili sa životom) gube skoro sve ličnosti Nenadicevog romaneskogn kruga, sem Doroteja, koji je u sredini svega toga, u žizi života, ali nije okrenut sebi već drugima, i to svojim najvećim ljudskim vrednostima. To mu omogućava da se ostvari kao čovek u nemogućim situacijama, onim koje poriču svaku ljudskost (u sveopštoj zavisti i mržnji, u tamnici, u ratu na suprotnoj strani, u bolu i jađu, a posebno u ljubavi).

Ali, istovremeno, unakrsna koncentracija brojnih ljudskih puteva, interesovanja, opredeljenja i sudbina u jednu tačku, ovde jedno ljudsko biće, monaha Doroteja, prouzrokovana možda zračećom snagom ljudskosti koju nosi ova jaka ličnost — ipak je izazov nesreći i sudbini koje će se sručiti na ovog vidara. Ta koncentracija je povod tragediji. Dorotej bi, u suprotnom, mogao da opstane samo kada bi promenio sebe (što je nemoguće!) i kada bi na zlo odgovorio zlim, kada bi toliko ogrezo u ljudskoj svakodnevici da više ne bi bio on, izdignut svojom plemenitošću, dobrotom, toplinom i ljubavlju.

Dorotej je vidar, umetnik u svom poslu, usredsreden, okrenut vidljivom zlu, opsednut mogućnošću da ga suzbije. Njegov posao isključuje pitanje pripadnosti, partaštva, ideološke obojenosti, moralnih nedoumica i dilema: »I tako Dorotej ume da razlikuje ranu od rane, uboj od uboja, bolest od bolesti. On jedino ne ume da razlikuje ljudе. Mi memo, ali on ne ume« (str. 151). I dalje: »Dorotej, neuk da razaznaje dobro od zlog, pravedne od grešnika, požurio je tim obesnim silnicima, kao svojim najbližim. On je to učinio. Mi ne bismo, ali on jeste« (str. 152). Dorotej je vidovit, a lep. Takvi ljudi uvek su izloženi, uvek stradaju, pošto moraju da učestvuju, ali ne opredeljujući se ni za Gelfe ni za Gibeline, jer ih ne razlikuju, jer ih ne primećuju kao takve, već kao ljudе od krvi i bola, hodajući po magnetskoj snazi svoje zvezde — a to su nesreća i tragedija za njih.

Roman Dorotej pita o smislu angažmana: da li nas i koliko sam čin angažovanja za ljudе obavezno opredeljuje u moralnom (i, potom, u bilo kom drugom) smislu? U čemu je sуштина tog opredeljivanja? Šta ti-